

te leven, duinwater en zuivere melk drinken, abattoir-vleesch eten, strijden tegen de tuberculose door de vereeniging te steunen, en dat zij verslappen van de thans bestaande bepalingen omtrent de koepokinenting, al wordt zulks ondersteund door den centralen gezondheidsraad, ja zelfs door de vereeniging van inrichtingen ter bevordering der koepokinenting in Nederland, niet alleen een nationaal gevaar maar zelfs een ramp noemen.

Groningen,
12 Februari 1911.

Hoogachtend

Uw dw.
S. FIJAN.

Hiermede achten wij het vraagstuk voldoende toegelicht.

Redactie.

BRIEFWISSELING.

ORANJE-NASSAU'S-OORD.

Dr. DONATH, te Bennekom, zendt ons onderstaand afschrift van een schrijven door hem gericht tot den Minister van Binnenlandsche Zaken, waaraan wij gaarne plaats verleen.

Redactie.

Bennekom, 9 Februari 1911.

Excellentie,

Met verschuldigen eerbied veroorloof ik mij tot Uwe Excellentie dit schrijven te richten ten einde het navolgende onder haar aandacht te brengen.

Uwe Excellentie zou — indien het bericht, hetwelk door verschillende dagen weekbladen uit *De Standaard* is overgenomen, juist is — haar ambtgenooten hebben uitgenoodigd zooveel mogelijk te bevorderen, dat lijders aan tuberculose, die voor rekening of met steun der verschillende departementen worden verpleegd, voortaan in het sanatorium „Oranje-Nassau's-Oord” worden opgenomen.

Deze poging van Uwe Excellentie om het sanatorium wederom meer aan zijn doel te doen beantwoorden, zal ongetwijfeld door ieder worden toegejuicht. Waar echter, volgens het genoemd bericht, door Uwe Excellentie met een enkel woord de geschiedenis van het beheer der instelling werd in herinnering gebracht, moge het mij vergund zijn op te merken, dat door Uwe Excellentie een voorstelling werd gegeven, die met de feiten niet volkomen strookt. Het kan Uwe Excellentie geenszins verbazen, indien er mij grootelijks aan gelegen is, dat bij U geen misverstand heersche omtrent de wijze, waarop door mij als 1sten geneesheer-directeur het sanatorium werd bestuurd.

Uwe Excellentie zou tot het verzenden dier uitnoodigingen aan haar ambtgenooten zijn overgegaan, nadat aan u zou zijn gebleken, „dat de inrichting „eerst geheel aan het doel beantwoordde, maar later door een niet al te ge„lukkig beheer een minder goeden naam kreeg”. Uit de zinsnede, die daarop volgt, „dat de eerste geneesheer-directeur inmiddels werd vervangen en het „beheer thans weer in goede handen is”, kan niet anders worden afgeleid

dan dat de 1ste geneesheer-directeur de schuld droeg van dat minder goede beheer. Deze beide zinsneden hebben mij pijnlijk getroffen, waar ik de innige overtuiging heb, dat het sanatorium, waaraan ik mijn beste krachten wijdde, onder mijn leiding zich in grooten bloei mocht verheugen, een overtuiging, waarin ik gesterkt ben door meerdere uitspraken van alleszins bevoegde personen.

Kort vóór den tijd, waarop het bestuur der stichting publiciteit meende te moeten geven aan de moeielijkheden, die te „Oranje-Nassau's-Oord” waren gerezen en waarvan een polemiek in de dagbladen het gevolg was, waren de aanvragen van lijders om in het sanatorium te worden opgenomen in den regel veel talrijker dan het getal plaatsen, hetwelk beschikbaar was, zoodat patiënten soms 2, 3 en meer maanden moesten wachten, alvorens te worden opgenomen. Met het bestuur was, tot korten tijd vóór mijn ontslag, de verstandhouding uitstekend. In een brief, dien ik kort vóór mijn vertrek uit de stichting van den voorzitter van den raad van commissarissen ontving, mocht ik nog den wensch lezen, „dat de stichting onder (mijn) goede leiding steeds „meer in bloei zal mogen toenemen”.

Toen ik intusschen in het laatst van Januari 1907 voor de tweede maal bij het bestuur er op aandrang de directrice, wier tegenwoordigheid op de patiënten zeer prikkelend werkte, te ontslaan en het bestuur weigerde aan mijn verzoek te voldoen, veranderde de toestand. En aangezien ik in het handhaven van de directrice een gevaar zag voor de lijders, aan mijn zorgen toevertrouwd, en het bestuur bij zijn weigering bleef volharden, restte mij niets anders dan heen te gaan. Met mij vertrokken, behalve alle patiënten, met uitzondering van 10 of 15 meest bedlegerige patiënten, de assistent-geneesheer en het geheele verplegend personeel. De goede naam van het sanatorium kreeg door het handhaven van de directrice — die trouwens kort na mijn ontslag, het zij mij vergund dit op te merken, toch werd losgelaten — een gevoeligen slag. Het is deze gebeurtenis — welke geheel te wijten is aan de houding van het bestuur en waardoor ik een werkring, welke mij lief was, moest prijsgeven —, die de ongunstige verandering heeft gebracht in den toestand van het sanatorium.

Intusschen had ook het hoofdbestuur van de Ned. maatschappij tot bevordering der geneeskunst zich in de zaak gemengd. In de op den 2den Juli 1907 te Utrecht gehouden algemeene vergadering dier maatschappij werd door het hoofdbestuur medegedeeld, dat het een nauwkeurig onderzoek had ingesteld naar de moeielijkheden, die zich te „Oranje-Nassau's-Oord” hadden voorgedaan. Na een geheime zitting, welke o. a. aan de bespreking van deze zaak was gewijd, werd door den voorzitter, prof. dr. B. J. KOUWER, op een vraag van den afgevaardigde van Amsterdam, prof. dr. H. BURGER, geantwoord: „Het „is aan het hoofdbestuur bij het onderzoek ten duidelijkste gebleken, dat in „de zeven jaren van het directeurschap van dr. DONATH hij in ijver en zorg- „zame belangstelling ten opzichte van zijn patiënten en in toewijding en „goede trouw ten opzichte van het onder zijn beheer staande sanatorium „niet in het minste of geringste ooit is te kort geschoten”. Dit antwoord is te vinden in het *Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde* van 31 Augustus 1907, tweede helft, n°. 9 bldz. 581 en 582. Sedert hebben vele doktoren, na te hebben vernomen, welke onheuschere behandeling mij van de zijde van he

bestuur der stichting was aangedaan, zich van „Oranje-Nassau's-Oord” afge-
wend. Ook hieraan moet ongetwijfeld voor een groot deel de vermindering
van het aantal patiënten worden toegeschreven.

Als er dan ook van een minder gelukkig beheer sprake kan zijn, valt het
mij niet moeilijk met eenige cijfers aan te toonen, dat dit valt buiten den
tijd, gedurende welken ik het voorrecht had het directeurschap waar te nemen.
Niet alleen in het eerste jaar na mijn ontslag, maar ook later is de ver-
mindering van het getal patiënten nog toegenomen.

In 1901—1902	werden behandeld	157	lijders met	19363	verpleegdagen
„ 1903	„	279	„	30544	„
„ 1904	„	325	„	34891	„
„ 1905	„	322	„	34844	„
„ 1906	„	308	„	34173	„
„ 1907	„	268	„	24272	„

Onder mijn directie in het 1ste kwartaal	106	lijders met	6937	verpleegd.
Na mijn vertr. in 2de, 3de en 4de kw. te zamen	162	„	17335	„
	te zamen 268	„	24272	„

In 1908	werden behandeld	231	lijders met	26528	verpleegdagen
„ 1909	„	188	„	23814	„

Ik heb de vrijheid genomen het bovenstaande onder de aandacht van Uwe
Excellentie te brengen, hoe pijnlijk het ook voor mij wezen moge een en
ander in herinnering terug te roepen. Aangezien echter uit het gepubliceerd
schrijven alleszins onjuiste en voor mij zeer grievende gevolgtrekkingen
zouden kunnen gemaakt worden, vervult mij de hoopvolle verwachting, dat
— dank zij de gegevens en de cijfers, die ik de eer had u te mogen ver-
strekken — de zaak in de oogen van Uwe Excellentie in een ander licht is
komen te staan. Indien zoodanige verandering van zienswijze Uwe Excellentie
aanleiding mocht geven daarvan haar ambtgenooten niet onkundig te laten,
zou zulks voor mij een reden van groote erkentelijkheid zijn.

Met de meeste hoogachting heb ik de eer te zijn Excellentie,

Uw. dv. dn.

(w. g.) J. W. F. DONATH.

BERICHTEN.

Wetten, Besluiten, Officiële verslagen, enz.

Internationaal congres voor Schoolhygiëne.

De *Nederlandsche Staatscourant* n°. 37, 1911, bevat het verslag over het derde
Internationaal congres voor Schoolhygiëne, gehouden van 2 tot 7 Augustus
1910 te Parijs, uitgebracht door de afgevaardigden der regeering, de heeren
A. J. SCHREUDER en dr. W. F. UNIA STEYN PARVÉ. Dit verslag, dat niet minder